

Gayle Lynds

av Håkan Almgren

Om det är något jag inte tycker om, så är det att flyga. När jag sätter mig på plats i ett flygplan kommer jag aldrig undan tanken på hur onaturligt det är att sitta som ett slags burkskinka på flera tusen meters höjd. Kan jag inte genast försjunka i någon medryckande, spännande thriller, så börjar undergångspräglade frågor automatiskt att formuleras i mitt huvud: Var det där verkligen bara en luftgrop eller tappade vi just landningsställen? Ska det verkligen knaka sådär i en flygkropp av metall? Finns det någon i min närhet som kan ge mig hjärtmassage om de där orangefärgade syrgasmaskerna av misstag skulle trilla ner från luckan ovanför sätet?

Men som sagt: en thriller håller dessa tankar i styr. Och av någon anledning fungerar Robert Ludlums böcker bäst för mig. Troligtvis beror det på att hans böcker inte tillhandahåller några djupa psykologiska porträtt, avancerade moraliska betraktelser eller språkliga finesser. Istället hittar man där ett skapligt komplext intrigbygge och berättarens olika trolleritrick för att hålla kvar läsarens uppmärksamhet. Och för min del är dessa trolleritrick på precis rätt nivå för att hålla flygrädslan stängd.

Dessvärre dog Robert Ludlum den 12 mars 2001, och eftersom jag inte måste sitta i ett flygplan för att läsa en Ludlumbok kommer det en dag då jag läst allt han skrivit.

Till vem ska jag då vända mig? Vilken författare skulle kunna utgöra ett lämpligt surrogat?

Jag tror mig ha hittat svaret, och författaren ifråga är en författarinna. Hennes namn är Gayle Lynds.

***

Ni som läst Ludlums *Covert One*-böcker känner igen hennes namn. Gayle Lynds står som medförfattare till tre av böckerna i serien, *The Hades Factor* (2000), *The Paris Option* (2002) och *The Altman Code* (2003), och det var efter att jag läst *The Hades Factor* som jag blev nyfiken på hur samarbetet mellan Ludlum och Gayle Lynds blev till och vad fru Lynds egentligen åstadkommit på egen hand.

Covert One-serien uppstod i samband med att Robert Ludlum bytte förlag i slutet av nittiotalet. Ludlum hade varit trogen *Bantam Books* i herrans många år, men *St. Martin's Press* lyckades få över honom till sig genom att erbjuda ett mycket generöst kontrakt. Mäster Ludlum skulle minsann få 4 miljoner dollar per bok.

Trygg i det nya förlagets famn kläckte Ludlum idén att skapa en bokserie. Tom Clancy hade ju gjort det med *Op-center*-böckerna och det hade ju varit ett framgångsrikt grepp.

Ludlum kände uppenbarligen att han hade massor av uppslag som han aldrig skulle hinna omsätta i romanform, åtminstone inte utan hjälp. Det han behövde var lämpliga medförfattare.

***

Ludlum bad sin förlagsredaktör, Keith Kahla, att höra sig för med två författare som Ludlum själv läst och uppskattat: Gayle Lynds och Philip Shelby. Båda hade framgångsrika romaner bakom sig, men ingen av dem hade hunnit bli ett stort namn i genren.

Båda tackade ja till samarbetet. Och först ut i *Covert One*-serien var Gayle Lynds med *The Hades Factor*. Shelby följde upp med *The Cassandra Compact* (2001) och därefter tog Lynds upp stafettpippen på nytt och presterade ytterligare två böcker i serien. Men sedan fick det räcka, ansåg hon.

För Shelbys del blev det bara en bok.

Efter att ha läst Shelbys *Last Rights* (1997) och *The Gatekeeper* (1998) kan jag konstatera att han vet hur man bygger upp en spännande intrig och att han har en förkärlek för att skapa ruskigt effektiva yrkesmördare med talande kodnamn som *The Engineer* och *The Handyman*. Det är när Shelbys hjältar och hjältinnor kommer på kollisionskurs med dessa yrkesmördare som spänningen verkligen stiger. Annars är Shelbys huvudpersoner betydligt mer mänskliga jämfört med Ludlums, och Shelby är överhuvudtaget mer realistisk i tonläget än Ludlum någonsin varit. Möjligen kan detta förklara varför det inte blev något fortsatt samarbete.

I Gayle Lynds fall är det annorlunda. Hennes debutroman – debut i eget namn, ska jag passa på att tillägga – har titeln *Masquerade* (1996), och om jag varit Ludlum på jakt efter en lämplig medförfattare och läst nämnda bok, så hade jag också valt Lynds. Hon har många av Ludlums förtjänster, inte lika många av hans brister.

Masquerade är inte något mästerverk i genren, men den har den rätta berättarglöden och en intrig som tar en rad överraskande vändningar. Huvudpersonen är Liz Sansborough, CIA-agent, som i bokens inledning lider av minnesförlust på grund av ett fall ner från en klippa. När hon försöker pussla ihop sitt liv och sin identitet igen får hon veta att hon är måltavla för en ytterst farlig yrkesmördare med den trevliga beteckningen *The Carnivore*, det vill säga Köttätaren.

Liz och Köttätaren har drabbat samman tidigare, i Lissabon, och det mötet ledde till att Liz blev skjuten och var nära att stryka med. Köttätaren tycktes i alla fall ha trott att hon var död, annars hade han inte lämnat platsen förrän det var fixat.

Men nu har han genom en läcka inom CIA fått nys om att hon lever, och detta har han för avsikt att ändra på. Liz är den ende som sett Köttätaren och överlevt, med andra ord ett potentiellt vittne. Synd bara att hon inget minns.

Genom att använda Liz som lockbete hoppas CIA på att locka till sig Köttätaren och få honom fast. Eller är deras avsikt någon helt annan? Det finns nämligen krafter inom CIA som helst ser att Köttätaren inte fångas levande. Han vet för mycket om skumraskspelet i maktens korridorer.

Läsare av Ludlum associerar kanske nu till *The Bourne Identity* där Jason Bournes minnesförlust blev utgångspunkten för en av Ludlums mest rafflande och framgångsrika historier. Men det är bara en ytlig likhet. Lynds kör sitt eget race.

Att Lynds fungerat utmärkt som medförfattare till Ludlum och att hon på egen hand blivit så framgångsrik i en mansdominerad genre beror i hög grad på hennes sätt att skriva, ett sätt som skolats fram på en för kvinnliga författare lite udda väg.

Hon har en bakgrund inom journalistiken, som så många andra thrillerförfattare, men det var under den långa perioden som hemmafru hon började skriva skönlitterärt. I pauserna, då hon inte tog hand om de två barnen eller servade den framgångsrike juristen till make, skrev hon finlitterära noveller i finlitterära tidskrifter som arvoderade sina skribenter genom ett par gratisexemplar. Men sedan blev det skilsmässa och ett försörjningsbehov uppstod.

Kort därpå träffade Gayle sin nuvarande make, författaren Dennis Lynds. Han kunde konsten att tjäna pengar på sin skrivartalang. Han erbjöd henne att prova att skriva för en bokserie vid namn *Nick Carter*. Ja, ni vet, *Killmaster*, den amerikanska varianten av 007, kryddad med betydligt mer våld och betydligt mer sex.

Gayle Lynds skrev allt som allt fem *Nick Carter*-böcker under mitten av åttiotalet. I en intervju i nättidningen *Writerswrite* beskriver hon den tiden som fantastisk: Hon fick möjlighet att lära sig handskas med intrig, tempo och karaktärsteckning, samtidigt som hon fick betalt!

Tack vare Dennis Lynds fick hon fler uppdrag, dock inga under eget namn.

För de flesta av oss svenska läsare ringer namnet Dennis Lynds ingen klocka, men han är faktiskt utgiven även här, under en av hans otaliga pseudonymer: Michael Collins. Ett axplock ur hans deckarproduktion, med den enarmade detektiven Dan Fortune som huvudperson, publicerades under sjuttioalet. Exempel på titlar är *Grodningen* (1973) och *Den blodröda drömmen* (1978). Dennis Lynds har också skrivit en rad böcker i bokserien *Alfred Hitchcock: Tre Deckare*, som tidigare gavs ut av *B. Wahlströms förlag*.

Gayle Lynds passade såklart på att skriva några i samma serie hon också.

Men nu tyckte hon att det var dags att prova sina vingar genom att skriva under eget namn.

Resultatet blev den ovannämnda *Masquerade*.

Men vägen till publicering var inte utan problem. Hennes sätt att skriva låg henne plötsligt i fatet.

Ett förlag som först visat ett stort intresse för *Masquerade* drog sig plötsligt ur. Det visade sig att en kvinnlig redaktör på förlaget ansåg att *Masquerade* inte kunde ha skrivits av en kvinna, och övertygelsen om att det var något skumt med Gayle Lynds och hennes roman var så stark att det slutade med refusering.

Nu fanns det tack och lov andra förläggare som inte hakade upp sig på småsaker. Förlaget *Doubleday* nappade och *Masquerade* blev utgiven och dessutom en försäljningsframgång.

Gayle Lynds följde upp framgången med *Mosaic* (1998), vars huvudperson heter Julia Austrian Redmond och är en uppskattad konsertpianist som hör hemma i en mycket välbeställd familj. Trots alla pengar har Julia inte haft det alltför lätt. Hon är blind sedan en händelse i barndomen, men till hennes stora glädje har synen börjat återvända.

Lyckan blir dock kortvarig. Hennes mor mördas inför hennes ögon och själv skonas hon enbart för att mördaren tror att hon är blind. Visserligen framkallar denna brutala händelse blindheten på nytt, men hon har i alla fall en klar minnesbild av den som utförde mordet.

Att synen gått förlorad igen hindrar inte Julia från att ta upp jakten på mördaren. Det är ju inte så att hon saknar resurser för att göra något.

Så småningom sammanfaller hennes sökande med den manliga huvudpersonens, som i det här fallet är en CIA-agent vid namn Sam Keeline.

Sam har gjort misstaget att intressera sig för nazisternas stöld av konstskatter i Ryssland under andra världskriget. Vart tog dessa skatter vägen, egentligen? Hans efterforskningar får givetvis oönskade och våldsamma konsekvenser.

I och med att Julia och Sam på olika sätt rör om i grytan börjar mäktiga krafter, vars avsikt är att manipulera det politiska systemet i USA, att visa tänderna på allvar. Och mitt i detta står Julia och Sam och gör sitt bästa för att avslöja konspirationen och ändå hålla sig vid liv, vilket inte är ett enkelt företag.

Det var efter utgivningen av *Mosaic* som Ludlums förlagsredaktör tog kontakt med Gayle Lynds för att förhöra sig om hon kunde tänka sig ett samarbete.

Gayle Lynds har i flertalet intervjuer poängterat hur smickrad hon blev av erbjudandet. Robert Ludlum var en av hennes stora idoler. Och givetvis har hon bombarderats av frågor om hur det var att skriva ihop med Ludlum och svaren på dessa frågor har sammanställts under en särskild avdelning på hennes hemsida, www.gaylelynds.com.

Men trots alla uppskattande ord så framgår det i andra intervjuer, bl.a. i nättidskriften *The Charlotte Austin Review*, att Gayle Lynds gjort merparten av arbetet. Hon har varit skrivarslaven, den som utarbetat bifigurer och bihandlingar kring Ludlums utkast,

som på sin höjd bestod av fem eller sex sidor. Därefter har hon skrivit första utkastet och detta har skickats till Ludlum för godkännande och sedan har hon fått tillbaka det med ändringsförslag och infört dessa och skrivit ett nytt utkast. Sedan har processen fortsatt så tills alla varit överens om att *Covert One*-boken var färdig.

Om man bortser från det lockande i att en av ens husgudar träder ner från tronen och erbjuder samarbete, vad mer skulle få en författare som redan publicerat två framgångsrika romaner att slå till och bli skrivarslav? Svaret är förstås givet: Ur marknadsföringssynpunkt är det ett guldläge, förutsatt att samarbetet inte leder till något osedvanligt dåligt och så har ju inte blivit fallet. Själv hade jag troligen aldrig fäst blicken på Gayle Lynds egen produktion om jag inte sett hennes namn kopplat till Ludlums.

Men Gayle Lynds låg inte på latsidan efter att ha gett ut första boken i *Covert One*-serien. Året därpå publicerades hennes egen *Mesmerized* (2001).

Återigen är historiens huvudperson en kvinna. Advokaten Beth Convey arbetar för den välrenommerade advokatfirman Edwards & Bonnett och i bokens inledning håller hon på att driva en skilsmässoprocess åt en av firmans mest värdefulla klienter. Lyckas hon att få ett gynnsamt utfall för sin klients del, så är hon garanterad delägarskap i firman. Misslyckas hon går en dyrbar klient förlorad och delägarskapet skjuts på framtiden.

Beth gör sitt utspel i rättssalen, ska just till att sätta in nådastöten då hon plötsligt börjar få svårt att andas, och en liten stund senare stannar hennes hjärta.

Skilsmässoprocessen faller väl ut, men Beth Convey tvingas genomgå hjärtransplantation, följt av ett års rehabilitering. Och trots att skilsmässoprocessen blev till klientens fördel vill den fina firman så klart inte ha en delägare som löper större risk än andra att falla ihop och dö. Beth blir alltså snuvad på delägarskapet.

Inte nog med det: Beth börjar drömma konstigt. Människorna i hennes drömmar pratar ryska och i en av drömmarna begås ett brutalt mord. Kan ett transplanterat hjärta föra med sig minnen?

Hjärtat som Beth Convey tagit över visar sig ha tillhört en invandrad ryss, en KGB-officer. Och när hon börjar forska i vem han var och vad han varit inblandad i, då börjar det hända saker.

Den manlige hjälten i den här historien är en före detta FBI-agent, Jeff Hammond, som sadlat om och blivit journalist, och gissa om han forskar i vad gamla avhoppade KGB:are sysslar med i det fria landet i väster.

Jag är medveten om att korta resuméer av thrillers vars sidantal ligger kring de femhundra knappast ger en särskilt bra bild av författarens förtjänster. Framför allt kan författarens "mall" framträda med en orättvis tydlighet.

Robert Ludlum kritiserades ofta för att skriva efter en viss mall, och det kan väl stämma. I Gayle Lynds fall finns det en rad grundelement som hitintills alltid funnits med, men det rör sig snarare om variationer än upprepningar, och så länge det är underhållande, varför klaga?

Gayle Lynds grundelement kan sägas vara följande:

Huvudpersonen är alltid en kvinna. Denna kvinna är attraktiv, långbent, vältränad, välutbildad, precis som de flesta av Ludlums manliga hjältar – om vi nu bortser från det där med långa ben.

Men Lynds kvinnliga huvudpersoner har för balansens skull dessutom ett slags handikapp som måste övervinnas. I *Masquerade* är det minnesförlust och en identitetsförvirring som heter duga, i *Mosaic* är det blindhet, i *Mesmerized* är problem med hjärtat. Dessa handikapp till trots är kvinnorna extremt handlingskraftiga och kan vid behov hantera en pistol eller revolver utan att bryta en enda nagel.

Sedan har vi då hennes manliga hjältar. De är givetvis också utseendemässigt attraktiva och involverade antingen inom FBI eller CIA och utreder något som förr eller senare kommer att konvergera med hjältinnans intressen.

Lägger man nu ovanstående grundelement åt sidan och tittar närmare på karaktärsteckningen, så lägger Lynds ner betydligt mycket mer krut än Ludlum på att ge huvudpersonerna nyanser som påminner om liv. Men det blir inga djupa turer ner i huvudpersonernas psyken. Nej, vill man som läsare ha de bleka, grubblande agenterna kan man exempelvis vända sig till Graham Greene eller John Le Carré.

Efter *Mesmerized* från 2001 ägnade sig Gayle Lynds tråkigt nog åt *Covert One*-serien och återkom inte med något eget förrän 2004, då med thrillern *The Coil*. Det är nämligen så att *Covert One*-serien inte gör henne rättvisa. När hon får hantera sitt eget material och sin egen grundidé istället för att bygga på någon annans, då blir det bra mycket bättre. Att hon avsagt sig medförfattarskapet inför framtiden är därför en god nyhet. Hon gör sig bäst på egen hand, fru Lynds.

Vad *Covert One*-serien beträffar så kommer fler titlar att utges. Men det räcker väl med att någon hittar några av Ludlums anteckningar på en hopknycklad lunchservett för att koka ihop en *Covert One*-historia. När allt kommer omkring är det ju medförfattaren som gör det mesta av arbetet och alerta förlagsredaktörer kommer att se till att arbetet sker i Ludlums anda. Den senaste skrivarslaven heter Patrick Larkin, och det återstår att se om han kan mäta sig med Lynds.

Själv ska jag snart ut på en längre flygresor igen. Och den här gången blir det ingen Ludlumbok i handbagaget. Den här gången blir det Lynds *The Coil*, som egentligen är en uppföljare till debuten *Masquerade* och med dess hjältinna Liz Sansborough på nya äventyr. Och om det inte redan har framgått kan jag säga att jag är övertygad om att Gayle Lynds i lika hög grad som Ludlum kan få mig att glömma att jag sitter som burkskinka på flera tusen meters höjd.